

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тува обкомунуң, Тува АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 134 (12824)

1985 чылдың июнь 11, вторник

1925 чылда үндөзилеткен

Өртөз 3 көпөк

КУШ-КУЛЬТУРА-ДЫШТАНЫЛГА

Ажылчы чон ортузунга куш-культураны болгаш спортту хөгжүдериңе министрстволарның болгаш эргелелдериниң сонуургалы сөөлгү чылдарда көскүзү-биле өзүп турар апарган. СЭКП Төл Комитетиниң, ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң «Куш-культураның болгаш спорттук массалык улам-улай каадуер дугайында» доктаалыга дүүшүрүлүс ажыл-агыйының адыр бүрүзүндө куш-ажылчы коллективтерге куш-культураны херек кырында хөгжүдери-биле хемчеглер алды-нып келген.

Профессионал байырлалдарга турскааткан спортчу оюн-нар сөөлгү чылдарда негептер турар. Ылангыя тудуужуунуң, медицина, амыдырал хандырылга, коммунал ажыл-агый ажылдачыларының хүннеринде спортчу оюннарны эрттирери чаңчыл болган. Ол маргыладаларга аңгы-аңгы хар-назының аныяк-аза, улуг-аза назылыг ижилири хазар туттунган.

СЭКП Төл Комитетиниң, ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалының, ССРЗ-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Совет-териниң Президиумнарының Чарлыктарының аргалаашкыны-га болгаш алкоолонго уду демиселди күштелдирер дуга-йында негелделеринге дүүшүрүлүс бугурулгениң болгаш орга-низацияларның коллективтеринге куш-культура болгаш спорт-массалыг ажылдары идепкейлиги оңза чугула бо-луп турар. Ук доктаалда ажылчы чоннарның, ылангыя аныяктарың дыштанылганын организастаарың экинчилериниң, хостуг шакты чеп ажылдарың байдальдарын тургу-зарыңче кичээлгеини күштелдирерин айткан. Бар турар спорт залдарын, стадионнары болгаш өскө-аза дерилгелери чөгумчалыг ажылдарың, надыкшылга болгаш куш-культура-кичикидилгелиг ажылды чорууларынга микроайоннарга тус-кай черлерин база шөлдерин үндүрүп дерилерин, бөдүүн спорт дерилгелерин тудар талазы-биле куш-ажылчы коллективтерин, эки тура спорт нитилелдериниң, чуртта-ган чонунуң инициативасын деткириң чедип алырын база ук доктаалда айткан.

Чамдык ажыл-агыйлар, бугурулгелер спорт баазаның хөг-жүдериңе салгы салып, боттарының күжү-биле спорт шөл-дерин, бөдүүн стадионнары тудуп, ал, спорт херекселдерин садып алыр аргалары тып ап турар. Чикээ: Чеве-Хемчик-тин «Чыраа-Бажы», Улуг-Хемниң Жданов аттыг, Эрзининиң Ленин аттыг, Барыын-Хемчиктин «Барлык» совхозтарда спорт залдарын дерил, бөдүүн стадиону кылган. Ол совхозтарның командалары куш-культура коллективтер арзыныга республика маргыладаларыңа эки көргүзүлгени чедип ап турары таварылга эвес. Коллективтериниң куш-культурамын кышы, чагы спартакиадаларга, ГТО нор-мативтерин дунжарыңа үргүлчү кирип келген. «Барлык» совхозтун көдөз спортчулары куш-культура коллективтер арзыныга волейболга чемпионнаан, Аксы-Барлыктың моон мурдунда чылдарда хай удаа тилекил болуп келген хоккей командалы бо чылым база шаңналыг чери алган.

Эрзинин районнуң партия, совет органнырның удуртук-чу ажылдачылары куш-культураны, спорттук хөгжүлдө-мүнчө кичээлгеини доктаал салып келген болгаш спорттук аңгы-аңгы хөвирлеринге федерацияларны удуртукчу ажыл-дачылар боттары башкарып турар.

Кызылдың геология-шинчилел экспедициясының, Тываның элентри четкилериниң коллективтеринде куш-культура чөвү-лелери идепкейлиг ачылган турар. Ылангыя-аза чамдык министрстволар, эргелелдер, катты-жышыкынар хаммаарышкан азырларга, бугурулгелеринге куш-культураны, спортту хөгжүдериңе чогур кичээлгеини салбайн турар. Көдөз ажыл-агый, чурт улестирүүнү ми-нистерстволарыңа, тудар материалдары бугурулгелер каттыжыш-кынында болгаш оон-аза өскө организацияларда куш-куль-тура чөвүлелери тургустунмаан азы шуут ажылдавын тур-ар.

Чамдык совхозтарда куш-культура, спорт талазы-биле ме-тодист-инструкторлар орнуңа өскө ажылдачыны тудуп тур-ар, аза көрүнгөн аш-хөргөниң өскөз ажылдап турар. Республиканың ажыл-агыйларыңа 48 методист-инструктор бар, а чамдык совхозтарда ындай кичи чок, куш-культура, спорт ажылын эреңгейлээшкениг кириген. Республиканың куш-культура болгаш спорт комитети, чер-черлерде оң спорт организациялары, эки тура спорт нитилелдериниң чөвүлелери куш-культура-массалыг ажылдарга таарымчалыг бай-далды тургузарын чедип албайн келген. Спорт-массалыг ажылдар колдунда-ла кампания хөвирлиг болуп турар.

Ылангыя чамдык ажылчыларның албан-хаакчыларның куш-даныр дадыгышыны кичилерге амгы үеңч бугурул-гезиниң негелдениң дүүшүлүн турар. Кичилериниң куш-да-мыр белегилериниң кошказ-биле холбашкан ажыл шагының эвээш эвес чидиргилери улус ажыл-агыйының аңгы-аңгы адырларында болуп турар.

Тууду организацияларыңа, Кызылдың, Минист-Мажалык-тың туубу заводтарыңа, автотранспорт бугурулгелеринде ажылчыларның азыр чоруктары эвээшөөнү турар.

Чер-черлерде спорт шөлдерин, стадионнар ажылдагышканын, курут турары эвээш эвес. Ан-Довуран хоорайда эштер бас-сейиниң стадион үе-үлөп, маргыладалар эрттиреринде аң-гыда ээзилгелер турар. Ында Култура бажыңында спорт залын танцы залы кылдыр аде кылган. Ан-Довуран хоо-райың спорт тудулар каттыжышкынының баазы коо-шмак, хөвүлгени турар.

Куш-культура-надыкшылга ажылдарын чоруулары дээр-ге куш-ажылчы кичилериниң, аныяктарың хостуг шагы куш-культура болгаш аныякты эрттирерин организастаары бо-лур. Ылангыя спорт шөлдерин, стадионнарда спортчу оюннарже, секциялары кичилерни хазар тудары, кириш-тирери чугула. Куш-культурага, спортка сонуургалды чон өртүзүңа улам каадуер дээш коллективтериниң куш-культура чөвүлелери, профивелер организациялары инициативалыг ажылдаар ужурулг.

Куш-культура-надыкшылга ажылдарын организастаарының депшигелер хөвирлери болур «Бүгү бригада-биле стадион-че», «Адам, адам база мен — спорттук өг-бүлө» дээн шыңаш маргыладалары эрттирерин, чурттап турар чериниң азы-биле куш-культура-надыкшылга клубтарын организастаарын (сонуургал азы-биле клубтарны — маңнаарыңа хандык-шыңалгыларын кулуун, надыкшылга болуун, нити куш-дамыр дадыгышының бөлүүн, шой көдүреринге хандык-шыңалгыларын клубтарын организастаары) куш-ажылчы коллективтерге шингээдип алырын болгаш оларга дузаны чедирерин калбаа-биле практикалаары чугула.

о о о

Кызылдың дааранылга фаб-рикасының Хову-Аксында фи-лиалының даараныкчызы Лари-са Монгушана Картирмай бо-дунуң мергежлини кончүт эки шингээдип ап, кызымны ажы-лы-биле эш-өөрүңе үлгөр бо-луп турар. Оң хун норма-зын 180 хун чедир күсүдери эки чаңчыл апарган. Л. Кар-тирмай бо хүннерде август айың үлүүнде ажылдап тур-ар.

Мурнак даараныкчы чүг-ле даасан ажылын ак сеп-килдиг, эки шынарлыг кылып турарыңа аңгыда, коллекти-винде хей-нити ажылыңа идепкейлиг кирип турарлар-ның бирээзи.

ЧУРУКТА: мурнак даараны-кчы Лариса Картирмай.

А. ХУВСКААЛДЫҢ ФОТОЗУ.

о о о

КЕЛИР ЧЫЛДЫҢ УЛУУНДЕ

«Хемчик» аңгыыр-тывыш ажыл-агыйының партия эге ор-ганизациясында Чадананың хлб, сарнаг заводтарының коммунисттер база бактаал, ол коллективтерде планың ооналдар күсүдери дээш чарышты мурнакчылар бо-луп турар.

Партия хуралдарыңа бугу-рулге айтырларын, куш-ажылчы коллективтериниң удур-тукчуларының, коммунисттер-ниң отчеттарын дыңнап, план күсүдери хандырылган, план күсүдери эске даа хемчеглер алдынып турар. Ылангыя куш-

ажылдың бугурулгелүүн план-ге немей бир хун беддер, продукцияң бот-уеңиз 0,5 хун немей чигедир дээш со-циалисттиг чарышты коллекте-кейиңнерин хазар тудуп, чамдык ажылдары кылган. Бугурулгениң тоочуну Э. В. Ондарын бригаданы ыкшак бот-орулга а р ы л а биле ажылдаар агаже шилчээш коллективтерде куш-ажылдың бугурулгелүүн бедик, сарыла-чурум бижиг.

«Хемчик» аңгыыр-тывыш

ажыл-агыйының коллективин он бирги беш чылдың пла-ны 1985 чылдың майда күс-түшкө, ам 1986 чылдың үлүүнде кирген. Хлб завод-чуң коллективин бо чылдың бирги кварталының планын тедикчиңиз, хуушкың, пар-тия райкомунуң, райүүс-ком-нуң шилчир Кызыл тууган ча-лап алган. Амгы үеде ол тем-лини кошкетас дээш ажыл-дап турар.

А. ДОНГАК, партия эге организация-зының секретары. Чеве-Хемчик район.

ЧОНГА—ЭКИ ШЫНАРЛЫГ БАРААННАРНЫ

Баа-Хем районнуң улестүр комбинатының ажыл-ишчиле-ри хергелд барааннарын эки шынарлыг бугуру дээш чехтер аразында социалисттиг чарышты калбарткап. Стол, сандайлар, малчыларга таар-жыр бээрер мебель, апарлар, кутна херекселерин, сүй-белдектер дээш оон-аза өскө те-вириңн барааннарыңа хергел-дээ улуг. Бригадалар органи-зацияларың чагыш баагар кызыл-буулуларын, стени-лерин каасталгазын кылды

турар. Чазанылга дегя сонга, экик бактарын, штакетни-терин, докеткаларын кылдып турар. Ол шынар тудууга ажылдагышканын ыштаан ток-пакты белектер турар.

Материалдар камнаагызын чедип алыр согулга-биле, ар-тынчыларны ажылдарының хемчеглерин ап турар. Бичи хемчээдиг ыштаан салык тургаларыңа кубиктерин, стол-чугаштарыңа база каап турар. Сарыг-Септин № 1, 2 салык-

теринге ойнаар шөлчүгештер дерининге комбинаттын ажылчылары дузалашкан.

Коллектив продукция бугу-рениң болгаш сайгарының ал-панын куушудеңгир. Беш айларын түнели-биле чары-шкан чазанылга дегяне И. С. Шувутун удурткан кол-лектив тилектиг болган. Ам куш-ажылчы шалычы 27 пе-тедэга идепкейлиг кирип дээш бригада, чех бугуру не-мей хуулагыни алган.

Бистик мөр.

ЧАРТЫК ЧЫЛДЫҢ КУУСЕДИПКЕН

Улуг-Хемде «Улуг-Хая» совхозтун Арыг-Бажы сут-ба-ран ферманың коллективин он бирги беш чылдың доосу-чу чылдыга шалыч ажыл-дан, чартык чылда курнеге сут-сатарың планың оонал-дээн эртен негелде куу-седипкен. Ферманың сааңчы-ларының, инек кадарчылары-

ның болгаш оон-аза өскө ажылчыларының кызымак куш-ажылчының түнелинде ку-рунеге чартык чылда 306 тон-на сут дужаар тургаш, ону-да 313,5 тонна кылдыр куусеткен. Ол чорук ферманың удуртук-лазың, инек партия органи-зациясының, комсомол коми-тетиниң ажылды эки орга-

низастап чоруканыңа чедип алдыган.

Ферманың коллективин июнь айың төңүзүңе чедир ам-даа 70 тонна сутту курнеге немей дужаар деп бедиктен хуулагыни алган, кызымак ажылдап турар.

К. ЧӨРӨВ.

Картофель кадагалалың дугайында айтыртыны Барыын-Хемчик районнуң улусчу ин-терпол комитетинде чамгыс эвес удаа чугаалажып келген. Дужуут ажаалдазың бектен комитет совхозтарда, район-нуң хергелччилер нитиле-линде, Тыва ага-дугу» ком-бинатының ажылчы ханды-рыңа килдизинде картофель шыңжаар аймааларының сеп-телгезин кылал, четкестерин айттып, ону чалайдырың хон-хуу-сааларын доктаадып каар турган. Элчелгил чыш-тарга «Хемчик», «Шекпээр» совхозтарың ады үнмөй бар-бас.

Бо удаада комитетке база-ла картофель кадагалалың дугайында айтыртыны чуга-лашкан. Аңаа «Шекпээр» «Хемчик» совхозтарың база катал адаан. «Шекпээр» сов-хозтун директору М. Д. Мон-гуштуң тайылбырыңдан алыр-га, кылдыңган ажылдар хей болду. Он кичи составтыг тудуужулар бригаданы карто-фель складынның септелгезин кылган. Ажылчылар карто-фель арыгашкынын үш удаа чоруткан. Склад иштин чылы-дып, оң температуралык чо-гуур негелде тургускан тур-

ган. Херек кырында ажыл-агыйның үреңгине үргөн 205 тонна картофелниң 140 тон-назы үрелген. Бо дээрге, үр-ениң тарааны кыналдадан эле-рээш. Мындай карак ажиттаан чоруктун түнелинде, ажыл-агый кандыг дужуут алыр И. С. Шувутун.

«Хемчик» совхоз эртен чы-лык элбек дужуут алган. Ол чаагай дужууттук картофельди Ак-Довурантың, Кызыл-Мажалыктың ажылчыларыңа эгел-дээш, шолалыңа чедир ажаалдаан улус чок. Он са-дык-сайгарының хемчегле-рин баш бугурула албанын-дан, 300 тонна картофель шы-ңжаар склада 500 тонна үр-дүңган. Ону кадагаларыңың технологияң хамтыган. Шыг-жаар чер чок. Болганыңдан ажык сөри адаага төккөш, саваң-биле шып каан 50 тон-на картофель күсүдэр кыжын чоуп калган. Оон ону мал чеми кылдыр ужулга таварыш-кан. Ол ыкшак шыңжаар чер таварышканың 28 тонна кар-тофельди ажыл-агыйың удур-тукчулары ханы оңгарга үр-

гаш, хөп көзүңа, чазын оон элчир чүвө чок болган. Тускай элчелериниң бадиктал тур-ары-биле алырга, коммалары-ыкшак Хаксияда картофельди кыжын оңгарга шыңжаарын практикалал турар. Ажыл-агыйың удуртукчулары ын-каар шыңжаарың технологияң кандыр өөренип көөр ужурулг турган. Нитизин-биле 80 тонна картофель үрелген, биче эвес когаралга таварыш-кан.

Картофельди кадагалалың моон сонгаар экинчилди бо-лурунун аргазы бар бе! Бар болбой ан. «Шекпээр» сов-хозтун директору М. Д. Мон-гуш картофель склади төвө-вийелгени дүүлөш дээр көөн-чүт чылдагышканын оралда-жып турар. Харын-аза ону ка-дагаларын өөредип тускай эртенгич кичи негээр өөвүнүт болган. Картофельди кадага-ларын дорт харыларга тускай эртенгич кол агроном бар болгай. Коммалыңа «Дөң-Тө-дө» совхозта ол төвөлгел-биле туткан склада карто-фельди кадагалалы багай

ХОВУЛАРДА БОЛГАШ ШЫНААЛАРДА

ЛЕНИНГРАД. Ол областың бот-орулга-чарыгалыг эвено-лары көрүңүнү үдүрүлгелерин, чаладыр бөлөр болгаш бот-ушутарың дээш чарыгалыг үр-тирар калбак хемчээдиг агрегаттары шөлдерге үн-дүргөн. Олар улуг күштүг бу-гу техниканы, бугу чээрби чеди муң гектар шөлге кар-тофельди мурнукузундан ийи катал дүргөн олуртуп тараан. Областың чер ажылдыгылары партияның XXVII съездинге алдыр кылдыр эң бедик дү-жүттү — гектардан-на бир чус бежен центнер хире ийги та-раан алырын хуулагыни. ОРЕЛ. Орел областың шы-

шынааларында мал чемнерин массалык-биле белектер эгел-дээш. Суурларын болгаш рай-он тептериниң чурткычылар баш-жыт баазаны тургузарыңа кирип турар. Кол массаны тускай отрядтар болгаш эвено-лар белектээр ужурулг. Ажыл-агый бугурунда коллек-тивтиг көрөз эзуулар ажыл-даар эвенолар бар апарган. Оларның хей кезин могаан мал чемнериниң болгаш си-гениң кол массаның көмөз-кө болгаш дүңкени үелерде белектээрин шиктирлээш. Ол чорук сизиниң чамгыр шы-нарларын камгалар арганы бээр.

Владимир. Вязниково районнуң «Пролетарий» дээр уксамдылга заводтук бри-гада көрөз-биле ажылдап турар эвенолары куш-ажылчы күнүт чаа графин эзуулар эгел-дээш. Олар мал чеминге та-раан көк-тарааны силос ком-байнары-биле сизген далганы кылары-биле эртенгичиң дөрт шикте-ла кезип эгелээр. Эртен-ги шиктарда үнүштерини каро-тиникиң хемчээли эң хей бо-лур. Оон түнелинде белек-келчилер каротиниң ийи бол-гаш харын-аза үш катал хей сизген далганыңа брикеттер-ни болгаш борбандыларын бугуруп ап турар.

(СЭТА).

КУШ-АЖЫЛЧЫ МЕДДЕЛЕР

ЧАРЫШТЫГ ЗВЕНОЛАР

Тес-Хем районнуң совхозта «Тыва көдөз тудуу» трес-тин № 1070 КМК-зының тудуужуу нийи эвенозу ажылдап турар.

М. Дончунга удурткан эвено ийи аал чурттар бир бажыңны ажылдагы кичи-риниң кырында келген. Ам ында чүгө суугу салыры болгаш одалга хоолаларын тургузары артыкан. Тудуу материалдары үзүктелги берген таварылгада, бажың чанында инек хаммаарың тудуучу, өскө-аза үрүмек ажылдары кылдып тургаш, тудуужулар черле ажыл чок олурбааннар. Бо эвено ийи дугаар ийи аал чурттар бажыңны тудуучу база деге-ге чорудуп, июнь 15-те кү-рүне коммиссияны хуула-дыр дээш шалычын эзу-биле ажылдап турар.

№ 1070 КМК-ның база бир тудуужуу эвенозу чурт-талга бажыңнарының ту-дунда ажылдап турар. Ийи аал чурттар бир бажыңны тудуу доозулган, ам чүгө одалга система-ны кылдырып артыкан. Дөрт аал чурттар бажыңны июнь 13-те ажылдагы кичи-риниң С. Силкейге удурт-кан бо тудуужуу эвено — ху-лээшкен.

Тудуужуу эвенолар кайы-ды-аа 6 кичи составтыг болгаш аразында соци-алисттиг чарышты. Олар ту-дуг ажылдарын шынарлыг чорудуп, хун нормазын 115—120 хун чедир күс-дип турар.

Ф. ТАУ.

ХУУСАА БЕТИНДЕ

Ак-Довурантың авто-бугурулгелериниң коллек-тив СЭКП-ниң XXVII съездинге алдыр бажы-рыш социалисттиг чарышты калбартышкан, бо чылдың беш айлары-ның планың оонал-дээн чедикшиңик боттандыган.

Бугурулгениң 39 чолла-чызы беш айларын планың чорутуу хуулааган 21 хонук эрте күсүдөпкен. Мурнак-чылар Сергей Суванов, Фе-дор Кураев, Геннадий Пет-ров болгаш оон-аза өскө-лөр, шуут чеди чоллазын бо чылдың сес айларын-ның планың оонал-дээн куу-седипкен рапортташ, амгы үеде сентябрың үлүүн-ге кирипкен.

Т. МААДЫР-ООЛ.

ЧЕР—БИСТИҢ НИИТИ БАЙЛААВЫС

Имперализмниң авантюри-сти бөлүктөрүниң бугуруу-биле делегей кырында дигерген дайын кыжанышкынын бол-дурбай барып болур болгаш болдурбазы эргемок чугула дээрлик совет хей-нити бижылы-биле бугуруп турар. Европада айылы чок чорук болгаш кады ажылдажылга дээш Совет комитетиниң тургу-зукчулары — хей-нити орга-низацияларың төлээлекчи-лериниң Москвага болган кон-ференцияны оң дугайың демдеглээш.

«Делегейниң ийги дайы-нын кичээндиргилери, нити-европа чөвүлө хуралды Түңкел актызы база Европа-ның айыл чок чорук болгаш кады ажылдажылга дээш Со-вет комитетиниң чугула согу-галары» деп илеткедди коми-теттиң даргазы, ССРЗ-ниң Дээ-ди Советиниң Элчил Совети-ниң даргазы Л. Н. Толкунов кылган. Хельсинкиге болган че-вүлө хурал дайының полити-тиг түңкелдерин үндүргөн, Ев-ропаны, бижыг тайбынын болгаш талаарың аразында аныктыг кады ажылдажыл-ганың дик болдурарыңын те-рээте куруелериниң үр уеде ажыл-чорудулганың угула-нышкынын айткан деп, он демдеглээш. Европаның 33 куруелери, АКШ болгаш Канада куш дөгээриниң бол-гаш «соок дайының» полити-казынын чуну-аа бербезин доозу-биле бадиктаан. Чөвү-лөп хурал политиктиг болгаш экономикагы кады ажылда-жылга диктиг база кылган. Оң-биле кады НАТО-нуң ше-риг күжүн угултатканың, хамтык мурдунда — ол дик-ке баштайгы согушкунуң америка ракетка-ярулут чеп-селдерин тургусканың түнө-линде Европада политиктиг байдальды көскүзү-биле соо-ганын көрбөй барып база болбас апарган. АКШ соци-

ализм чурттарыңа артык күштүг болурун чедип алы-рыңче, күшке даянып алгаш, төөгүнүң хөгжүлдөзүн дедир-тирарыңе чүткүп турар. Боо-чепкестик эңдерге бугуру-риниң дерзин программалары ылангыя «кылдыстар дайы-нарың» белектээриниң планна-ры ындай бан согулаларга барган бооп турар. Чер чоо-гуруң дөлөмөккөн өскөлдө-мүнчө кичээлгеиниң шөлү бол-гыңа Вашингтоннуң админис-трацияның күштүг оңза дугурушкынын бугуруп тур-ар.

Совет хей-нити тайбың дээш демиселге алжок улуг дуржулганы чедип алган деп, илеткели чугаалаан. Бистик партиясың Европаның айыл чок чорукунуң айтыр-гарының талазы-биле салган согулаларыңа үндөзилеткин-ген ажыл-чорудулганың про-грамманы бисте бар. Бистик алдырлыг партиясың деле-гейде чорудуп турары тай-быңың өндүрүлгү полити-казын өндүрүлгү түнөлдө-мүнчө кичээлгеиниң шөлү СЭКП-ниң элчелгил сьезди-зинге ужуражып шыдаар бис деп бугурулгениң чугула-лар арганы он берип турар.

Ярулут дайының кып-чынышкынында улуг, боо-чеп-секти эңдерге бугурури-ноокадыры, делегей харылаар-ларының чамгырылганың болгаш чаагай кожа-хөлбээ до-гуннашыкының орумуне катал кириери дээш демисежип ту-рар бистик чурттуң өскө-аза хей-нити организациялары-биле кады аңы-буру хей-нити болгаш политиктиг ор-ганизацияларын сирый кат-тыжышкыныга идиг кылы-рып бодунуң согулганы кыл-дыр Европада айыл чок, ко-рук болгаш кады ажылдажыл-га дээш Совет комитетиниң кө-рүп турарын чамгыс үн-биле хуулап алган резолюцияда демдеглээш.

(СЭТА).

ТУУЙБУ-БИЛЕ ХАНДЫРЫП ЭГЕЛЭЭР

Суурдан ырак эвенте чаа сарайларның барааны ырак-тан-на көстүп турар. Чагы үе-де ажылдаар туубу чегиниң тудуу ол.

Июль айга чедир Сарыг-Септе туубу чегиниң техноло-гити шутурунун эгелдээш доозары көрүнгөн. Бо чылдың чугула кушумурунун про-дукция бугурулгени белек-тээр. Тудуучу — «Тыва совхоз тудуу» каттыжышкынын № 4 КМК-зы. Бо объектеде ажыл-ийи ай бугурула эгелдээш-аа болза, дика шуудай берген.

Чер иштиниң ажылдары адалталып турар. Ам чугула туубу өрттерди печка орунун белектээр артыкан. Келир чы-лын борта оон аңгыда чугай өрттерди печканы база кылдыр. Мында Д. В. Зарнонаның бригаданың бижылганы. Бри-гада кечигинери ийи эвенога үстүп алгаш, шалычын эзу-биле ажылдап турар. Хун нормазын М. С. Ханумниң удурткан эвенозу ажык кууседип турар болду.

КМК инвалитин С. М. Бон-каев коммандир туттуну-лаан хуулап алыр бункерин, үрүмкөзүң сабырлыг тудуу-биле таныштырды. Кайызын-даа таван салып белектер

каан. Ханалары база белем. Кырын шыварын дерилер салбааны-биле сонгарлаткан болду. Ажылды шуудайы-биле дерил-херексел четкел-ликке ынчангыш даярыг сагыш салыры негелтетип турар.

Туубу көптөзү чериң база кылал эгелдээш. Чогум оон де-риниң экпел каан. Ам ону эл-төп салыры артыкан. Бо ону көзектериниң тудуу доостур чыгаан.

Туубу өрттерди ийи камералыг үш печканы тудуарын план-наан. Дерил-херекселдер эл-тээрин тудуужулар графич эзуулар доозар болза, бо чы-лын бестин 20 муң чедир туубу-бу бугуруп болурунун аргазы бар. Чехтин бугурулгелер кичүү — чылда 3 миллион туубу, Район девиссезинде тудуг ор

2-ги арын. 1985 ч. июнь 11.

Совет маалыматчылар Ада-чуртун Улут дайынчылар чыгармачысына ээсиз эвас маалымат чоруктары кылганнар. Алдарды укучулар-шүргө-деки Михаил Петрович Де-вастаев бо хүнерге чедир чурттал, акылдан турар. Ол фашистерниң улум лагеринге хоругдалга турган туттурган болук совет дайынчылар-биле дакызынң самолетинге олур-ганын, дедир чурттан-биле бүтү делегейге алдырар. Герман Демократтыг Рес-публиканың ажилчы чоңары ол эң-не хорар дээр эрес-

маалымат, дедир чоруктуң дугайын утпай, оң тураска-лы камнын-биле кадалаган турар. 1945 чылда Пенемюнд дээр чажыт ракетка шенээр черге болган төөгүлүг бу-лушунунарның дугайын Бал-тийниң Узедом дээр орту-лууда Карлсхатенде турар на-но-чурк чуртаал турар. Оң чогуунда бодун турас-каал турар. Эжелеп алганы бо-бардыророч-биле дескен он кижиниң аттарын кылын дашта скимбил бижизи. Чыл-дм-на аңаа кижилер барып, мемориал комплекске чек-е-

гер салыр дээр барып, үк чериниң чурттакчылары, анык-тар, районнуң бүүдүрлелери-ниң ажилчыларын чедир тур-рар. Совет Экилелниң Маалымат М. П. Девастаев — немец ажилчыларның болгаш та-руачыларның республика-зынга каян-даа хүндүктелди аалчы.

ЧУРУКА: М. П. Девастаевниң ГДР-ниң улусчу национал ар-миязының шүүргөдеки-уку-дукчулары-биле кады турары.

АДН—СЭТА-ның фотозу.

«СОВРЕМЕНИККЕ» ҮНДҮРГЕН

Александр Даржайның шу-лүктериниң чымылдызы Мос-квалың «Современник» деп ном үндүр чери ат-биле чедир мун кезек тираткыч кылдыр парлал үндүрген. Час ном шулүкчүнүң чедир ному, Орус дылга парлаттын-ган бо номдан бүтү-эилер номчуучуу торон Тыванын-га,

чонунга, амидырларга аныкшыл-алып алар ырлар, эс сепки-лит. Бодун, кайралга бол-гаш аныкшылгышын бистик үе-иш-биле В. Евлатовуң болгаш А. Смоляковуң че-дириниң огулазын дам-честыр танырар. Час ному республиканың ном магазин-норинден, киоскилерден са-

дып ап, библиотекалардан би-життирип, ап болур.

А. Даржайның шулүктериниң чымылдызы удаас алтай, казак дылдарга болгаш Мос-квалың «Молодая гвардия» ном үндүр черинге база үнөр.

З. МОНГУШ.

ШКОЛАЧЫЛАР-БҮДҮРҮЛГЕ ПРАКТИКАЗЫНДА

Чыраа-Бажы ортумак шко-лазын тоску классчылары Чааана мана ажил-агыйынга практиканы эртирди турар-лар. Баштайгы үеде тургалар кестинге манаарын орун тургузары-биле олуртуп, каан иш харлыг манаарын тарып олурганнар. Бо ажилда дөрт тоску классчылар хой өөр-нөк киргешкен. Школа чыл-кылары Ховалыг Ахмат-оол, Буулар Монгуш-оол оол тур-галар башкарып турганнар. Чааана мана ажил-агыйын бол дескиги А. П. Яковлев манаары ужу-тузаша, оң та-рыг эстүрениниң чутулазы, оң ажилда, үнээр дээр эс-

ке-даа айлтырларын дугай-ын тургаларга таныштырып чутулазын. Арга-чыгыш өртөн кан-галары, чарт өзүнерин өстү-рүп, кескен манаарын ору-нуна чаш манаарын доктаа-мал тарып олуртууче мана ажил-агыйын ажилдакчы-ларын оңа кичаңгейин салып турар. Школачылар база бой-дустуң өнүктүрүп болуп, бо ажилда икейкейлиг кыжыр соругаларлар.

Тоску классчыларын прак-тика эртеринге таарымчалыг байдалды тургускан. Уруг-лар чутга ажилдарында ан-гылда, хостуг шактарын чо-

гумчалыг эртеринге чутула чутуларын мында өскөлгөн, оолар ортуңуна тыва хуреш-тин маргылдазын организа-таш, тилекчелни тодраткан. Хол бөмбүчү, футболга төскү классчылар кластар аразы-ңып маргылдазын база эр-тирер. Чайгы даштангалыг уруг-ларын организастиг, күш-ажыл-биле сырый холбалыг эртеринге школанн бол-гаш базаа бүдүрүлгө — мана ажил-агыйын удуруччулар бир денге сагыш салып турар.

М. ЧАШ-ООЛ.

Чөөн-Хемчик район.

ИЮНЬ

12. СРЕДА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00—«Уе». 8.40 — Эртеңги гимнастика. 8.55 — Н. В. Го-голь—«Ревизор». Фильм-шун. 12.00—12.05—Телемөдөдөр. 14.15—Телемөдөдөр. 14.30 — Док. фильм. 15.50 — Уруг-ларга фильм. 16.25 — Обьек-тив. 17.00 — Концерт. 17.30 — Шеев-холлар. 18.00 — Бистик сэд. 18.30 — Док. теле-фильм. 18.45 — Бөгүн деле-гейде. 19.30 — Бо хүнерниң почтасы. 19.30 — «Дума о Ко-валеве». Уран-чечен фильминин бирги сериясы. 21.00 — «Уе». 21.35 — Чогуалчы Г. Борови-биле ужуражышкын. 23.05 — Эртең-непертерди фильм. 23.15 — 23.35 — Бөгүн деле-гейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — Док. фильм. 8.35 — «По-коление победителей». Уран-чечен фильм. 10.15 — Концерт. 10.30 — Киножурнал. 10.40 — «Будильник». 11.10 — Шыдрал-шолоз. 11.40 — Уругларга фильм. 12.45 — Кишиневтиң музыкалыг каддылыгы. 13.15 — Француз дил. 13.55—14.40 — «Кино көрүчүзүңүң дээр-чиз». 18.00 — Телемөдөдөр.

КЫЗЫЛДАН

18.15 — «Сылдысчыгыш». 18.35—Уругларга фильм. 19.10 — «Азия төвү». 19.40 — Тело-

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00—«Уе». 8.40 — Эртеңги гимнастика. 8.55 — «Аян-чорукчулар клубу». 9.55 — «Дума о Ковалеве». Уран-чечен фильминин 1-ги сериясы. 11.25 — 11.30 — Телемөдөдөр. 14.30 — Док. телефильм. 15.10 — «Демьян Бедный» — револю-циянын йөрүчүсү. 16.05 — «Он алды болгаш оон-даа улуг назм». 16.50—Бүгүдөгө стадион. 17.20 — Эртең болгаш амидырлар. 17.50 — Баскетболга Европа чемпионоду. 18.30 — Силерин бажыңдарда че-чектер. 18.45 — Бөгүн деле-гейде. 19.00 — БМ уругчулук-евиш. 19.25 — «Дума о Ковалеве». Уран-чечен фильминин 2-ги сериясы. 21.00 — «Уе». 21.30 — «Ролье орук». 22.50 — «Хуулгазынның ороора». 23.00 — 00.45 — Футболга СССР чемпионоду. «Динамо» (Киев) — «Динамо» (Минск). Часпар үезинде—Бөгүн делегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00—Эртеңги гимнастика. 8.15 — Шеев-холлар. 8.45 — Концерт. 9.25 — Литератур-лук номулчулар. 9.55 — Док. теле-фильм. 10.25 — СССР-де бой-дусту камдаган турары. 10.55 — Фильм-концерт. 12.40 — Чаа док. телефильм. 13.10 — «Өг-бүр болгаш школа». 13.40 — 14.10 — Немес дил. 18.00 — Телемөдөдөр.

КЫЗЫЛДАН

18.20 — Телефильм. 18.45 — «Сетилдик хайралы». 19.05 —

13. ЧЕТВЕРГ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00—«Уе». 8.40 — Эртеңги гимнастика. 8.55 — «Дирг амытканар амыдырлар». 9.55 — «Дума о Ковалеве». Уран-чечен фильм. 2-ги кезээ—«Бурани». 11.30 — 11.35 — Телемөдөдөр. 14.15 — Телемөдөдөр. 14.35 — Док. фильм. 15.05 — М. Мур-горский. «Делегейде чурку-тардан». 15.40 — Маргылжар клуб. 16.20 — 19-ку вектин төңүзүндө XX вектин эгезин-де орус шулүг. 17.20 — Де-легей болгаш аныктар. 17.50 — Баскетболга СССР чемпи-оноду. 18.30 — Эртең-непер-терди фильм. 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — Бистик кор-респонденттериниң чуту-галары. 19.30 — Концерт. 19.55 — Балет артистериниң чурттар аразында бешки конурузунун ажилдыгы. А. Глазуновуң баледи — «Раймонда». 21.00 — «Уе». 21.35 — «Раймонда». Балеттин улумчылары. 22.45 — 23.05 — Бөгүн делегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00—Эртеңги гимнастика. 8.15 — Док. телефильм. 8.35 — Концерт. 8.55 — Бистик сэд. 10.10 — Амидырлар пугека. 10.25 — Делегей Дефо болгаш оон ному — «Робинзон Крузо». 10.40 — Чалчыларынч. 10.55 — Концерт. 11.10 — Док. телефильм. 11.35 — Мульти-фильм. 12.20—Н. Бюков. Чогуал ажилының дугайы. 12.50

ИЙГИ ПРОГРАММА

8.00—Эртеңги гимнастика. 8.15 — ГДР-ден уругларга амидырлар. 9.15 — Док. телефильм. 10.00 — Билит-чүш. 10.45 — Концерт. 11.10 — Док. телефильм. 11.35 — Мульти-фильм. 12.20—Н. Бюков. Чогуал ажилының дугайы. 12.50

14. ПЯТНИЦА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртеңги гимнастика. 8.55 — Ужурток дамчыдылгы. 9.40 — Л. Кассиль — «Кондунт-биле шамбаран». 10.35 — 10.40 — Телемөдөдөр. 14.15 — Телемөдөдөр. 14.35 — «Эртең-биле куш-ажылдын эзелели». 15.20 — Концерт. 15.45 — Орус чутга. 16.15 — В. Шелали. № 3 симфония. 17.00 — Россияга. 19.05—19.07 чылдарын революциянын 80 чылдыгы. 19.15 — «Дем хат-тыларынга». 18.15 — Бир эвас кадык болукса чза. 18.30 — «Хөгүт нотагылаш-тар». 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.05 — Аногизмниң хор-азын дугайында кыска хем-чээлдиг уран-чечен фильм. 19.35 — «Бистик өңүктүрүн концерттер». 20.05 — Док. телефильм. 21.00 — «Уе». 21.35 — Концерт. 22.45—23.05 — Бөгүн делегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — ГДР-ден уругларга амидырлар. 9.15 — Док. телефильм. 10.00 — Билит-чүш. 10.45 — Концерт. 11.10 — Док. телефильм. 11.35 — Мульти-фильм. 12.20—Н. Бюков. Чогуал ажилының дугайы. 12.50

ИЙГИ ПРОГРАММА

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — ГДР-ден уругларга амидырлар. 9.15 — Док. телефильм. 10.00 — Билит-чүш. 10.45 — Концерт. 11.10 — Док. телефильм. 11.35 — Мульти-фильм. 12.20—Н. Бюков. Чогуал ажилының дугайы. 12.50

15. СУББОТА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.35 — Эртеңги гимнастика. 8.50 — Чалчылар-ың уран чогуалдыгылар. 9.20 — Улам хей жи барааннар дээр. 9.50 — Чаа док. фильм. 10.20 — Чуркчулар дугайында чечен чутгалар. 10.50 — «Тилекчилер». 12.05 — «Ө-бүр болгаш школа». 12.35 — Уруг-ларга фильм. 14.45 — Бөгүн делегейде. 15.00 — Улустуң уран чогуалдыгыларын дугайында телепорталарын VI деле-гей фестивалы — «Челюзи» (Испания). 15.35 — Баскетболга Европа чемпионоду. 16.55 — Политиктиң тайылбырлары Г. В. Прохонкин беседасы. 17.25 — «Билдингди даа болза, бу-зүрениң эвас». 18.25 — «Ли-воннын чабышталган муру-чу чутга». 19.05 — Концерт. 19.45 — Чаа док. фильм. 21.00 — «Уе». 21.35 — Концерт. 22.50 — 23.00 — Телемөдөдөр.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — Бир эвас кадык болук-сазынча. 8.30 — Док. теле-фильм. 9.30 — Мультифильм.

ИЙГИ ПРОГРАММА

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — Бир эвас кадык болук-сазынча. 8.30 — Док. теле-фильм. 9.30 — Мультифильм.

16. ВОСКРЕСЕНЬЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртеңги гимнастика. 8.55 — Медицина ажилдакчызының хүнүгө. 9.35 — «Спортоноку» 24-ку тира-жы. 9.45 — «Будильник». 10.15 — «Совет Экилелниге бараан боол тур мен». 11.15 — «Ба-гун — Медицина ажилдакчы-зының хүнү». 12.00 — «Эртең-ги почта». 12.30 — «Көдөзүн-иш». 13.30 — «Музыка ки-чосузу». 14.00 — Баскетболга Европа чемпионоду. 14.40 — «Чукоккала». Чаа фильм-ши-ки. 16.25 — Чагыр өзүгар кон-церт. 17.10 — «Аян-чорукчулар клубу». 18.00 — «Делегей по-норамасы». 18.45 — Мульти-фильм. 19.05 — «Судья и его пала». Уран-чечен телефильм. 21.00 — «Уе». 21.35 — Л. Оша-ниниң шулүктер. 22.00 — Футболга СССР чемпионоду. «Спартак» — «Штуттарт». 22.45 — Телемөдөдөр.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — Чуркчу бузуунда — хүн. 8.30 — Орус чутга. 9.00 — Ритмниң гимнастика. 9.30 — Док. телефильм. 10.00 — Л. В. Бетховен. № 9 соната. 10.40 — Эртең-непертерди фильм. 11.00 — Мультифильм. 11.30

ИЙГИ ПРОГРАММА

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — Чуркчу бузуунда — хүн. 8.30 — Орус чутга. 9.00 — Ритмниң гимнастика. 9.30 — Док. телефильм. 10.00 — Л. В. Бетховен. № 9 соната. 10.40 — Эртең-непертерди фильм. 11.00 — Мультифильм. 11.30

ИЙГИ ПРОГРАММА

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — Чуркчу бузуунда — хүн. 8.30 — Орус чутга. 9.00 — Ритмниң гимнастика. 9.30 — Док. телефильм. 10.00 — Л. В. Бетховен. № 9 соната. 10.40 — Эртең-непертерди фильм. 11.00 — Мультифильм. 11.30

ИЙГИ ПРОГРАММА

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — Чуркчу бузуунда — хүн. 8.30 — Орус чутга. 9.00 — Ритмниң гимнастика. 9.30 — Док. телефильм. 10.00 — Л. В. Бетховен. № 9 соната. 10.40 — Эртең-непертерди фильм. 11.00 — Мультифильм. 11.30

ИЙГИ ПРОГРАММА

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — Чуркчу бузуунда — хүн. 8.30 — Орус чутга. 9.00 — Ритмниң гимнастика. 9.30 — Док. телефильм. 10.00 — Л. В. Бетховен. № 9 соната. 10.40 — Эртең-непертерди фильм. 11.00 — Мультифильм. 11.30

ИЙГИ ПРОГРАММА

8.00 — Эртеңги гимнастика. 8.15 — Чуркчу бузуунда — хүн. 8.30 — Орус чутга. 9.00 — Ритмниң гимнастика. 9.30 — Док. телефильм. 10.00 — Л. В. Бетховен. № 9 соната. 10.40 — Эртең-непертерди фильм. 11.00 — Мультифильм. 11.30

УТТҮНДҮРБАС УЖУРАЖЫШКЫН

(Төңүзү. Эгези № 131 «Шин-да»).

Ажыл-херек дугайы, ужу-ражышкынын каян, кааа эртерин дугуржуп алганы-выс соонда, чогуалчыс со-нуургал айтыр-дыр:

— Чурттуң кайдал, оол!

— Чуртум Чыргакы-ла.

— Оо, мырнай мыа бо, нагыс кырал ажилдыр ыш-кажыл. Кадыг эри, ол-ла бол-гой. Ары, өзүр улузу нагыс аал ишти дег чүве. Өзүр тур-тугалары кочулал ырал бээр, бокар конук ала—дээр, ки-жиң каяжышгы каттыра-дыр.

Чекен културлар ийи он. Бисти ана одалтар. Че, ол-даа канчаар. Таралан чериниң ол-дур сен, маааа база тара-быдаадан тарып өстүрер сен ийиан. Мээң алыс төртүтү-ген черим Дус-Дак кижи боор мен. Ынчаганш бо чон мээң нагыс чер чурттугаларым-дыр. Бистер тараа, хонак дилеп чорзуусса-даа, конук бай чү-векис база бар. Ол дээрде Дус-Дакниң дүзү-дур. Бис ону көңүс харамынын эвас бис. Буру Тываны оң кээл чүлүрүп алчар дээр улус-ла болгай бис.

Чогуалчыс ужуражышкы-ныга барыскаар, оң солун чогуалдарын, чутгазын дин-касар кижи эидерки. Чүгө Хандагайты сууруну эвас, ха-рын-даа кожуң төвүңү чоо-гунда Солчул, Бора-Шай су-муларының чоңу безин чекти-лен келген. Арыз кожоно-нуң секретары Монгуш Ондар-оол чогуалчынын ажил, амы-дыралының дугайын кыскасы-биле чутулаш, кезээни ажитты. Степан Албанович бодунуң чутгазын мынчаар эгезиниң ам-даа утпаан мен.

Хоойлуларда совет чуртум хоойлузу дег Хостуг, шынныг, ындиг хоойлу кайда-даа чок. Дээр шынныг хоойлузу мактал ырлаан Делегейде мен дег чоргаар хамазты чок! — деп, шулүктүң сөөлүг дөрт оңдурган ишчүр доозарга, залга үргүлчүлөдү. Адыш чаксажының динирий бер-ген.

Ужуражышкынын албан хуузу-биле организастан кезээ

— Тываның төөгүзүңе ту-руп көрбөзүң кайгамчыктыг улуг болушкунуң диниң хе-речилери болуп, магалыг, чы-рыктылыг, аас-кежиктиг үеде чурттал эгеледиз. Бистин тө-рөзү Тывавыс ам өндүр улуг Совет Экилелниң хей нацио-налдыг ажи-думчалыгы өг-бүлениң составына эки ту-ра-биле кирип алды. Тыва ки-жиңи, араттың, чус-чус чыл-дарда күзеп, бодол чороан со-руу боттанганы өлдүр.

Тутунарда диттыг Саян Дужун бодол ажал-ла бээр. Дузалаарда элтиг СССР Тура дүшкөй чеделе бээр — деп ырлап турдуус. Ам күзеп-сорууус боттанган. СССР хамазтызы болганыс бо-дур.

Чогуалчы Степан Албанович доңчу чутгазынга бодунуң чогуалдык ажил-херээң, кел-лүр удеги планын ужура-жышкынын киржикчилерин-ге таныштыргаш, түңкелдиң мынча дээр:

— Совет Экилелниң саста-ынга Тываның ки тура-биле киргенине тураскаадыр бир чаа шулүк чогуалды алган ки-жи мен. «Совет Экилелниң хамазтызы мен дег адаар—дээр, ол чаа чогуалын ном-чаан.

Хоойлуларда совет чуртум хоойлузу дег Хостуг, шынныг, ындиг хоойлу кайда-даа чок. Дээр шынныг хоойлузу мактал ырлаан Делегейде мен дег чоргаар хамазты чок! — деп, шулүктүң сөөлүг дөрт оңдурган ишчүр доозарга, залга үргүлчүлөдү. Адыш чаксажының динирий бер-ген.

Ужуражышкынын албан хуузу-биле организастан кезээ

доосту берген соонда-даа, мынчаан аныктар тараасташ турув берген мындыг. Степан Албанович чыгылган аныктар-ны тарап чанар хөөн чогуң билип кааны-ла ол боор оң, хөгүлү чутгаалы-дыр:

— Че, ам чүү боор, кезек кааа ойнал-хөгөл, танчыла-п-кай-ла. Киминиң ырлары, таң-чылаары конук эвас, шүгүлү көрүлчүлөдү. Сатынган чидир хөгөл алыр-ла болгай харын.

Оон аныктарын залдык кыдын долгандыр олуртуп-каш, оон организастан ком-миссия томулал алдыс. Оон бирээзинге Степан Ал-бановичини, өскезинге мен адалдылар. Баштай таңды теп эгезээр. Аныктарның ара-зында танчылаары ана дээр-лар кижилер бар. Бирээң танчылааш-ла өскезинге ба-рып кижилер бар. Бирээң танчылааш-ла өскезинге ба-рып кижилер бар. Бирээң танчылааш-ла өскезинге ба-рып кижилер бар.

— Бо кожомо ажилдакчы-узуң кара оол канчал шит-тирбес кижилер апарды! Мону эки көрүп олуртуп, уруглар. Каярлар, хол көдүрбей эр-тирп турган боор. Мен черле моом холун көдүртүр мен.

Ынчал тургаш, кижим менн база шидид алган.

— Ууун, чагай-даа эр-дир бо. Ырлар турда амыр чү-векис—дээр, Степан Албан-ович каттырды.

— Ырларын пат ийи. Сте-пан Албанович, шитпей көр-үзүңде кандыгы! — деп, ой-най-сылдай дилдим.

— Чо-о! Ынчаарга кайың боор, ырал-ла ырлар сен, ол-ла—деп, кижим негеде.

Артмыда олурган уруглар алырлар үндүрер. «Аракча-сыгыртып, кыргыларалар хире кижилер